

PRZEMOC ANTYCHRZEŚCIJAŃSKA

W powszechnym mniemaniu prześladowania chrześcijan to sprawa bardzo dalekiej przeszłości. Tymczasem setki milionów wyznawców Jezusa z Nazaretu na co dzień cierpi różnego rodzaju ograniczenia wolności religijnej, zamykani są w więzieniach, torturowani, upokarzani i mordowani.

Chrześcijaństwo jest obecnie najbardziej prześladowaną religią na świecie¹. W wielu miejscach naszej planety szerzy się przemoc skierowana przeciwko chrześcijanom. Zasługuje ona na potępienie tak, jak antysemityzm, czy fobia antyislamska². Jedną z przyczyn chrystianofobii³ jest z całą pewnością wielokulturowość⁴. W jej imię stara się wyrzucić z życia publicznego to wszystko, co może przypominać o Chrystusie. Przerazające jest jednak to, że informacje o przemocy wobec chrześcijan nie znaj-

¹ T. Presler, *A Toll on the Soul: Costs of Persecution among Pakistan's Christians*, „International Bulletin of Missionary Research” 39(2015)2, s. 72-77; M. J. Nazir – Ali, *The suffering body: responding to the persecution of Christians*, „Ecclesiology” 5(2009)2, s. 250-254; F. Nzwilii, *Kenyan Christians alarmed by increased persecution from militants in region*, „The Christian Century” 132(2015)1, s.18; G. U. Ejembi, *Boko Haram: una crisi moderna in Nigeria*, „La Civiltà Cattolica” z dn. 09.07.2016, s. 47-63; J. Cook, *Papal Visit to Israel Takes Place Amid Increasing Violence Against Christians*, „Washington Report on Middle East Affairs” 33(2014)5, s. 20-21; A. Powe, *Egyptian Violence Escalates Against Christians*, „Human Events” z dn. 17.10.2011, s. 7; *Egypt: Threat a Second Revolution Mounts After Violence Against Coptic Christians*, „International Business Times” z dn. 11.10.2011, s. 1.

² N. Ahmed, *Islamophobia and Antisemitism*, „European Judaism” 37(2004)1, s. 124-127.

³ A. H. Ali, *The rise of Christophobia*, „Newsweek” z dn. 13.02.2012, s. 28-35; C. I. Toroczka, *Christianophobia: A Faith under Attack*, „Revista Teologica” 23(2013)2, s. 274-275.

⁴ J. M. Lipniak, *Chrystianofobia, czyli owoce tzw. wielokulturowości*, w: *Ku cywilizacji miłości. Pokłosie IX Dolnośląskiego Festiwalu Nauki na Papieskim Wydziale Teologicznym 14-21 września 2006 roku*, red. W. Wenz, Wrocław 2006, s. 72-80.

dują zainteresowania środków społecznego przekazu, w tym również katolickich. Mass media przyzwyczyły nas do informowania o różnego rodzaju grzechach popełnianych przez członków Kościoła, ale mają alergię na pisanie o chrześcijanach, jako ofiarach przemocy. Obojętność i swoistego rodzaju zmowa milczenia to grzech, w który popadają również chrześcijańscy hierarchowie. Żyjemy w czasach szczególnej czujności strażników tolerancji i równości. Wyostrzają im się zmysły, wyczula węch i słuch, wznoszą głowy, pilnie wypatrując wroga – chrześcijan.

Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie przemocy antychrześcijańskiej, której doświadczają uczniowie Chrystusa ze strony islamu, buddyzmu, hinduizmu i komunizmu.

1. Przemoc wobec chrześcijan w państwach islamskich

Islam odgrywa we współczesnych dziejach ludzkości coraz większą rolę. Wraz z rozwojem i ekspansją tej religii łączą się również liczne przypadki prześladowań chrześcijan. Nieustannie dochodzą do nas informacje o prześladowaniu chrześcijan w: Iraku, Iranie, Afganistanie, Pakistanie, Arabii Saudyjskiej, Jemenie, Sudanie i wielu innych krajach, gdzie dominuje islam⁵.

Podejście do chrześcijan w islamie nie jest jednakowe. W jednych krajach członkowie obu wyznań żyją w pokoju w innych chrześcijanie stają się ofiarami niehumanitarnej przemocy. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest niejednoznaczny stosunek do chrześcijaństwa, jaki znajduje się w Koranie. Nie brak w świętej księdze islamu fragmentów, które wyrażają ich szacunek do chrześcijan, szczególnie do zakonników, jako „ludzi Księgi”, z drugiej zaś strony mówi się o tym, że Jezus jest tylko człowie-

⁵ C. Chapman, *Christian Responses to Islamism and Violence in the Name of Islam*, „Transformation” 34(2017)2, s. 115-130; J. A. Azumah, *Challenging radical Islam: John A. Azumah explains Islam's relation to terrorism and violence*, „First Things” 249(2015)1, s. 33-37; D. Li, *Jihad in a World of Sovereigns: Law, Violence, and Islam in the Bosnia Crisis*, „Law & Social Inquiry” 41(2016)2, s. 371-401; J. Hodge, *Terrorism's answer to modernity's cultural crisis: re-sacralising violence in the name of jihadist totalitarianism*, „Modern Theology” 32(2016)2, s. 231-258; K. Mohammed, *When the victims are not so innocent: extremist Muslim activity in Western bloc countries*, „Cross Currents” 65(2015)3, s. 380-391.

kiem, a chrześcijanie razem z Żydami zafalszowali Święte Księgi. Islam zezwala również na bardzo skrajną interpretację Koranu, w której chrześcijan uważa się za niewiernych, a wyznawcy Proroka mają prawo i obowiązek siłą zmuszać ich do przyjęcia prawdziwej wiary⁶.

Teoretycznie rzecz biorąc ludy Księgi powinny mieć prawo do życia w krajach zdominowanych przez islam. Praktyka pokazuje jednak, że tak nie jest. Zaledwie kilka lat temu w irackim Mosulu, mieszkali jeszcze chrześcijanie. Początkowo wyznawcy islamu obiecali im bezpieczeństwo i opiekę w zamian za kontrybucję w ustalonej wysokości. Krótco po tym bez zapowiedzi zgromadzono chrześcijan w meczetach, obrabowano ich domy i wypędzono z miasta bez jakichkolwiek rzeczy. Musieli wyjechać tak, jak stali. Przemoc w islamie istnieje. Owszem jest teoretyczna tolerancja, ale w praktyce jest już inaczej. Doświadczenie pokazuje, że w krajach, gdzie muzułmanie są w mniejszości potrafią zachowywać pewną powściągliwość w narzucaniu swoich zwyczajów. Natomiast tam, gdzie stanowią większość, ich przyjazne oblicze znika i pojawia się agresja. Widać to doskonale we współczesnej Europie, chociażby w Holandii, Belgii, Francji czy Niemczech. Rosną ich roszczenia i agresywność. Domagają się miejsc pracy, socjalnych mieszkań, opieki społecznej, darmowych szkół, respektowania zasad islamu, nieustannie rosną ich roszczenia i przemoc.

Podstawą prześladowań staje się różnorodnie interpretowany Koran. Prowadzony z islamem dialog nie będzie skuteczny do czasu aż nie znajdzie się jedności w interpretacji świętej księgi islamu. W islamie większość wyznawców tej religii nie potrafi interpretować Koranu we współczesnych kategoriach. Nie znają czegoś takiego, co teologia chrześcijańska nazywa hermeneutyką tekstu. Dlatego tylko nieliczni muzułmanie uważają, że ich święta

⁶ R. A. Kereszty, *The word of God: a Catholic perspective in dialogue with Judaism and Islam*, *Communio* 28(2001)3, s. 568-580; C. Salenson, *The dialogue with Islam*, *Cistercian Studies Quarterly* 47(2012)2, s. 213-227; D. Pratt, *The Vatican in dialogue with Islam: inclusion and engagement*, *Islam & Christian-Muslim Relations* 21(2010)3, s. 245-262; P. Gallagher, *What dialogue with Islam adds to Christianity: reflections on the thought of Benedict XVI*, *The Downside Review* 126(2008) 444, s. 219-227; T. Heneghan, *French bishops pledge dialogue with Islam*, *The Tablet*, z dn. 17.09.2007, s. 3.

księga Koran jest tekstem ludzkim, tekstem „stworzonym”, który mógł być zainspirowany przez Boga. Większość wyznawców islamu stoi na stanowisku, że Koran jest „niestworzony”, boski, gdyż „zstąpił” na proroka Mahometa, który dosłownie przekazał go wiernym. Takie podejście sprawia, że zabroniona jest jakakolwiek interpretacja księgi. Zakazuje się też wszelkich jej zmian.

Przemoc wobec chrześcijan ma więc podstawę w Koranie. Współczesny fundamentalizm islamski polega na tym, że tekst Koranu i tradycję islamską odczytuje się dosłownie (sunnę), bez interpretowania i aktualizowania.

Wielu polityków i ludzi Kościoła, broni islamu, tłumacząc, że jest on religią pokoju i tolerancji⁷. Podkreślają oni, że zdecydowana część muzułmanów nie jest wrogo nastawiona do innych religii. Nie ma do tej pory wiarygodnych badań naukowych na ten temat, ale nie trzeba być socjologiem, by zauważyć, że liberalny i tolerancyjny islam nie jest siłą napędową tej religii. Prym w islamie wiodą dziś fundamentaliści, których wspierają poszczególne rządy o wyraźnym zabarwieniu socjalistyczno-nacjonalistycznym⁸.

Dużym problemem w dialogu międzyreligijnym czy raczej międzykulturowym jest fakt, że ogromna część wyznawców islamu nie ma żadnego wykształcenia lub jest słabo wykształcona. Brak edukacji sprawia, że muzułmanie nie mają wiedzy o innych kulturach i religiach. Ta ignorancja sprawia, że trudno oczekiwać od takich wiernych postawy tolerancji, empatii i zrozumienia do obcych.

Przyczyną prześladowań chrześcijan w krajach islamskich są też pewne zjawiska polityczne i kulturowe. Wszystkie wojny zorganizowane przez Stany Zjednoczone i niektóre państwa europejskie, przeciwko talibom, a przede wszystkim całkowicie nieuzasadniona agresja na Irak były postrzegane przez państwa muzułmańskie jako niedopuszczalna ingerencja krzyżowców

⁷ M. I. Miqdad, *Islam and the Rejection of Violence*, Palestine-Israel Journal of Politics, Economics & Culture 21(2015)4, s. 33-39; J. Sadat, *Religion and world peace: A Muslim's view*, Journal of Ecumenical Studies 34(1997)3, s. 456-461; J. A. Beverley, *Is ISLAM a religion of peace?*, Christianity Today z dn. 07.01.2002, s. 32-42.

⁸ J. Cesari, *The Nationalist Origins of Political Islam*, Current History 1(2017), s. 31-34.

w świecie muzułmańskim. Muzułmanie nie zdają sobie sprawy, że św. Jan Paweł II przestrzegał przed tą wojną i był jej przeciwny⁹ Świat islamu, uogólnił agresora. Nie mówił o polityce Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii czy Francji, mówił natomiast o Zachodzie i krzyżowcach, tak jakby cały Zachód był przeciwko islamowi. Te wszystkie interwencje zbrojne, uzasadnione i nieuzasadnione, wzmocniły w świecie islamskim niechęć do świata zachodniego i chrześcijaństwa. Zachodnie idee, religię, kulturę, tradycje zaczęto postrzegać jako zło samo w sobie.

Drogą do prawdziwego dialogu chrześcijańsko-islamskiego jest krytyczna lektura Koranu i jego hermeneutyka¹⁰. Na nic zdadzą się interwencje zbrojne, nawet te najbardziej uzasadnione i potrzebne, jeśli nie zmieni się sposobu myślenia muzułmanów. A to zadanie niezwykle trudne i długofalowe. Chcąc zakończyć przemoc i osiągnąć pokój i tolerancję trzeba poświęcić się edukacji muzułmanów. Nie zrobią tego chrześcijanie, buddyści, Żydzi czy hindusi. Kluczową rolę w tej kwestii mogą odegrać jedynie imami, którzy są duchowymi przywódcami islamskiej społeczności. To na ich barkach ciąży ciężar zakończenia przemocy. Niestety, większość imamów, należy do konserwatystów, którzy fundamentalistycznie interpretują Koran. Sądzę, że jest klucz do zakończenia przemocy. Ten klucz, znajduje się po stronie muzułmanów. Tylko od nich zależy, czy nauczą się i swoich wiernych krytycznego czytania świętej dla nich księgi.

Migracja muzułmanów jest z jednej strony zagrożeniem dla Europy, ale może mieć ona również aspekt pozytywny. Aby ów

⁹ P. Polk, *John Paul II reprimands Bush over Iraq*, The Tablet z dn. 12.06.2004, s. 32-33; John Paul II, *Iraq situation must be resolved by dialogue*, L'Osservatore Romano, 11.02.1998, s. 1.

¹⁰ D. Marshall, *Revisionist Koran Hermeneutics in Contemporary Turkish University Theology: Rethinking Islam – Felix Körner*, Reviews in Religion & Theology. 13(2006)3, s. 397-399; S. Marcos, *Lecturas alternativas del Corán: hacia una hermenéutica feminista del Islam*, Revista Académica para el Estudio de las Religiones 4(2002), s. 51-66; *Secular and Feminist Critiques of the Qur'an: Anti-Hermeneutics as Liberation?*, Journal of Feminist Studies in Religion (Indiana University Press), 32(2016)2, s. 111-121; M. Hashas, *Tareq Oubrou's Geotheology: Shari'ah of the Minority and the Secularization of Islamic Theology in the European Context*, Journal of Muslim Minority Affairs 34(2014)4, s. 365-385; K. K. Bashir, *Contextual Semantics in al-Ṭabrisī's Tafīr majma' al-bayān*, Journal of Qur'anic Studies 14(2012)2, s. 174-205.

aspekt mógł się zrealizować, trzeba pomóc imigrantom w integracji. Każdy, kto zna islam, wie, że muzułmanie nie zintegrują się w społeczeństwie bez wartości moralnych i etycznych. Dlatego tak trudno zintegrować się muzułmanom we Francji i innych krajach europejskich, gdzie postawiono na nihilizm. W wielu krajach można zauważyć, że muzułmańskie dziewczyny, chętnie podejmują studia i szybciej się integrują niż chłopcy. Rolą Kościoła, szczególnie w Europie, jest pomóc muzułmanom zaakceptować dobre rzeczy w naszej kulturze. Jeśli to zadanie udałoby się zrealizować, wówczas kultura europejska miałaby w zintegrowanych muzułmanach, skuteczną pomoc w pośrednictwie między Zachodem a krajami ich pochodzenia.

Jedną z przyczyn przemocy ze strony islamu jest z całą pewnością odmienna wizja Boga. Islamiści zarzucają nawet chrześcijanom politeizm. Muzułmanie twierdzą, że Allah w Koranie jest tym samym Bogiem, jaki objawił się w Starym Testamencie. Tymczasem nawet bardzo pobieżne zestawienie obu koncepcji Boga pokazuje coś zgoła innego. Spór trwa od ponad tysiąca lat¹¹.

Amerykański orientalista Samuel Marinus Zwemer¹² słusznie podkreślał, że większość piszących na temat islamu zaniedbuje temat idei Boga w pojęciu Mahometa. Bardzo łatwo jest dać się zwieść etymologiom czy imionom. Zdecydowana większość piszących na ten temat przyjmuje, że Bóg Koranu jest tym samym i posiada te same atrybuty co Jahwe lub głowa Bóstwa Nowego Testamentu¹³. Ludzie nie zadają pytań o koncepcję Boga w obu religiach. Już na wstępie przyjmują, że Bóg Biblii i Bóg Koranu to jeden i ten sam Bóg, jedynie inaczej nazywany.

¹¹ H. Spencer, *Islam and the Gospel of God*, Madras 1956; M. Z. Ullah, *Islamic Concept of God*, London 1984.

¹² W. A. Bijlefeld, *The Muslim World: hundred years of continuity and change*, *The Muslim World*, z dn. 04.10. 2010, s. 539-544; M. Dallh, *The Muslim world: a historical biography*, *The Muslim World*, z dn. 04.10. 2010, s. 424-430; J. Hubers, *Samuel Zwemer and the challenge of Islam: from polemic to a hint of dialogue*, *International Bulletin of Missionary Research* 28(2004)3, s. 117-121; J. I. Smith, *Christian Missionary Views of Islam in the Nineteenth and Twentieth Centuries*, *Islam and Christian-Muslim Relations* 9(1988)3, s. 357-373.

¹³ S. M. Zwemer, *The Muslim Doctrines of God: An Essay on their character of Allah According to the Koran*, New York 1905.

Tymczasem, kiedy dokonamy krytycznej oceny atrybutów Boga przedstawionych w Piśmie Świętym z atrybutami Boga ukazanymi w Koranie, zobaczymy dwóch innych Bogów. Bóg znany z kart Biblii nie może być utożsamiany z Bogiem z Koranu.

Samuel Schlorff, ukazując różnice pomiędzy Allahem Koranu a Bogiem Biblii, podkreśla: „Uważam, że najistotniejszą sprawą w kwestii istoty Boga jest to, w jaki sposób odnosi się On do Swoich stworzeń; islam i chrześcijaństwo, mimo niewielkich formalnych podobieństw, w tej kwestii stoją na krańcowo przeciwnych pozycjach”¹⁴.

Pierwszą diametralną różnicą jest kwestia poznawalności Boga. W Piśmie Świętym Bóg jest poznawalny. Wcielenie Jezusa Chrystusa pokazało, że Bóg stał się człowiekiem i zamieszkał między nami, abyśmy mogli poznać Boga (por. J 17,3). Dzięki otrzymanej od Stwórcy łasce stworzenie może nawiązać osobistą relację ze swoim Stwórcą. W islamie natomiast Allah jest niepoznawalny. Koran podkreśla transcendentność Boga posuniętą do tego stopnia, że żaden człowiek nie może poznać Boga osobiście. Allah z Koranu jest Bogiem bardzo odległym człowiekowi, jest niedostępny i abstrakcyjny, dlatego, żadne stworzenie nie może Go poznać.

Druga różnica między islamem a chrześcijaństwem dotyczy personalności i duchowości Boga. Pismo Święte ukazuje Go jako osobę posiadającą intelekt, wolę i emocje. Koncepcja Biblii stwierdza również, że Bóg jest duchem (J 4,24). Ta prawda jest fundamentem natury Boga. Tymczasem Bóg ukazany w Koranie jest niepersonalny. Według islamu osobowość i duchowość obniżyłaby status Boga do statusu człowieka oba pojęcia są w ich filozofii bluźnierstwem.

Kolejna różnica dotyczy trynitarniej koncepcji Boga, jaką prezentuje chrześcijaństwo. Jest jeden Bóg w trzech Osobach: Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Trójca nie jest trzema Bogami

¹⁴ S. Schlorff, *Theological and Apologetical Dimensions of Muslim Evangelism*, Westminster Theological Journal 42(1980)2, s. 338. Zob. także: S. Schlorff, *The Translational Model for Mission in Resistant Muslim Society: A Critique and an Alternative*, Missiology, 28(2000)3, s. 305-328; S. Schlorff, *Missiological models in ministry to Muslims*, Upper Darby, PA: Middle East Resources 2006; W. Vandoodewaard, *The Necessity of Theology and Practice in Islamic Studies*, Christian Higher Education 4(2005)3, s. 211-230.

ale jednym Bogiem. W Koranie natomiast znajdziemy zaprzeczenie chrześcijańskiej teologii Trójcy. Święta księga muzułmanów Koran stwierdza, że Bóg nie jest Ojcem, a Jezus nie jest Synem Bożym. Podobnie Duch Święty nie jest Bogiem.

Elementem różniącym obie religie i wykluczającym jakiegokolwiek ich podobieństwo jest zagadnienie ograniczoności Boga. Teologia chrześcijańska, opierająca się na Objawieniu Bożym zawartym w Piśmie Świętym podkreśla, że Bóg jest ograniczony swoją niezmiennością i nieodmienialną naturą. W *Liście do Tytusa* (1,2) Objawienie mówi, że Bóg nie może kłamać. Prawdę tę potwierdza również Autor *Listu do Hebrajczyków* (6,18), a w *Drugim Liście do Tymoteusza* (2,13) czytamy, że Bóg nie może postępować sprzecznie ze Swoją naturą. Zupełnie inną naturę prezentuje w tej kwestii Koran. Widzimy tam niczym nie ograniczonego Allacha. Nie ogranicza Go nawet Jego własna natura. Bóg islamu może zrobić cokolwiek, kiedykolwiek, gdziekolwiek, wszędzie, bez jakichkolwiek ograniczeń.

Piątą różnicą między chrześcijaństwem a islamem w kwestii atrybutów Boga jest Jego aktywna miłość. W chrześcijaństwie Miłość Boża jest głównym atrybutem Bożym objawionym w wielu miejscach Pisma Świętego. Miłość jest przyczyną Wcielenia. Tymczasem studium Koranu pokazuje, że nie ma tam Boga, którego głównym atrybutem byłaby miłość. Jej miejsce zajmuje transcendentność Allaha, który jest pozbawiony uczuć wobec człowieka. Allah w islamie nie wkracza osobiście w historię ludzkości. Wpływa na świat poprzez słowo, proroków i aniołów.

Chrześcijaństwo, w odróżnieniu do islamu, pokazuje pozytywne atrybuty Pana Boga. Islam nie podkreśla w pozytywnym sensie, jaka jest natura i istota Boga. Ukazywane w islamie 99 atrybutów Allaha podawane są w negatywnej formie, podkreślając, jaki Allah *nie jest*, nie mówiąc nic *jaki jest*. Tymczasem Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu podkreśla zarówno pozytywne jak i negatywne atrybuty Stwórcy.

Podsumowując omawiane zagadnienie łatwo dostrzec, że Bóg ukazany w Biblii i Bóg opisany w Koranie nie jest tym samym Bogiem. Nie wystarczy powiedzieć, że jest jeden Bóg. Mono-teizm ma mówić, jaki On jest. Koncepcja Boga w islamie jest koncepcją deistyczną. Różnice w obrazie Boga w obu religiach są powodem przemocy wobec chrześcijan w krajach muzułmań-

skich. Biblia i Koran są bowiem w jakiejś mierze rywalizującymi ze sobą świętymi księgami, które przedstawiają dwie odmienne koncepcje boskości.

2. Przemoc wobec chrześcijan w państwach buddyjskich i w hinduizmie

Przemocy doświadczają chrześcijanie nie tylko w krajach islamskich. Współczesne prześladowania uczniów Chrystusa obejmują również kraje, w których większościovym wyznaniem jest buddyzm lub hinduizm, m.in. Bhutan, Indie, Laos, Mjanma (dawniej Birma), Nepal i Sri Lanka oraz Wietnam.

Na Zachodzie rozpowszechniony jest mit o buddyzmie czy hinduizmie jako religiach tolerancji, miłości, pokoju i wewnętrznej harmonii. W pięciu pierwszych miesiącach 2014 roku na Sri Lance zaatakowano czterdzieści kościołów chrześcijańskich. Za atakami stali buddyjscy ekstremiści, najczęściej mnisi¹⁵.

Co prawda tamtejsze władze państwowe w wyniku międzynarodowej krytyki powołały do życia specjalną agendę rządową, która ma się zajmować problemami konfliktów między buddyjską większością i mniejszościami religijnymi, jednak zwierzchnicy różnych Kościołów chrześcijańskich nie wierzą w skuteczność i szczerść takich działań władz państwowych.

Przemoc wobec chrześcijan pochodzi również ze strony hinduistów. Kościół katolicki istniał w Indiach od czasów apostołskich. Kościół ten przez blisko dwa tysiąclecia był zawsze nierozłączną częścią społeczeństwa indyjskiego. Kościół katolicki w Indiach składa się z 30 metropolii i 150 diecezji, którymi zarządza ok. 160 biskupów - wszyscy pochodzenia indyjskiego. Katolików jest 20 mln. Sióstr zakonnych i zakonników natomiast jest łącznie ok.

¹⁵ M. Rowe, *Death and social order in Tokugawa Japan: Buddhism, anti-Christianity, and the danka system*, Journal of the American Academy of Religion 77(2009)1, s. 160-162; C. Gillberg, *Warriors of Buddhism: Buddhism and Violence as Seen from a Vajrayana Tibetan Buddhist Perspective*, Scripta Instituti Donneriani Aboensis 19(2006), s. 77-92; D. E. Cooper, *Buddhism, conflict and violence in modern Sri Lanka*, London – New York 2006; M. Gravers, *Anti-Muslim Buddhist nationalism in Burma and Sri Lanka: religious violence and globalized imaginaries of endangered identities*, Contemporary Buddhism 16(2015)1, s. 1-27.

100 tys.¹⁶ Zajmują się przede wszystkim najuboższymi, ludźmi z marginesu społecznego, pariasami.

Od kilkunastu lat nie ma tygodnia, aby nie dokonano aktu przemocy na mniejszości chrześcijańskiej w Indiach poczynając od profanacji miejsc kultu, a kończąc na morderstwach przywódców wspólnot chrześcijańskich. Gwarantowane w Konstytucji prawo do wolności religijnej jest łamane szczególnie w stanach, które rządzone są przez hinduistycznych nacjonalistów¹⁷.

Przemoc wobec chrześcijan wpisuje się w politykę „powrotu do korzeni” hinduistycznych fundamentalistów, którzy uciekają się do każdego środka, z przemocą fizyczną włącznie, by powtórnie „nawrócić” mniejszości religijne na hinduizm.

Od uzyskania przez Indie niepodległości w 1947 roku relacje międzyreligijne były pokojowe i harmonijne. Odniesienie hindusów do Kościoła było niezwykle pozytywne przede wszystkim za bezinteresowną służbę Kościoła wśród ludzi najuboższych i najbardziej poniżanych społecznie¹⁸. Dlatego z bólem obserwujemy, na początku XXI wieku liczne akty przemocy i nietolerancji w stosunku do Kościoła. Fundamentalisci hinduscy rosną w siłę.

¹⁶ P. H. McNamara, *Size and Structures of the Catholic Church in India*, *Sociological Analysis* 44(1983)4, s. 363-365; M. F. Joseph, *Indictment of caste consciousness in the roman Catholic Church in India in Bama's "Karukku"*, *Research Horizons* 4(2014), s. 95-99; T. P. Toppo, *Catholic education and the church's concern for the marginalized: a view from India*, Springer 2007; M. Prayer, *Mahatma Gandhi and Nationalist India as Seen by the Catholic Church 1920-1948*, *Journal for Cultural Research* 16(2012)4, s. 371-392; S. Vadakel, *The Oriental Catholic Churches in India and the 'Autonomous' Status*, *Christian Orient* 11(1990)1, s. 47-52; M. C. George (red.), *Centenary of the Catholic Church in North-East India 1890-1990*, Shillong 1990; H. Waldenfels, *Dreimal katholische Kirche in Indien*, *Stimmen der Zeit* 230(2012)7, s. 447-458.

¹⁷ G. Hansen, *Hindu Nationalism and the Indian Church: Towards an Ecclesiology in Conversation with Martin Luther*, *Lutheran Quarterly* 29(2015) 3, s. 360-362; K. Alder, *Making 'Ethical Hindus': Sanskrit Traditions, Oral Performance, and Hindu Nationalism in Contemporary India*, *Religions of South Asia* 11(2017)1, s. 53-71; T. A. Howard, *The dangers of Hindu Nationalism*, *First Things* 261(2016), s. 35-40; A. Chaturvedi, *Liberalization, Hindu Nationalism and the State: A Biography of Gujerat*, *Political Studies Review* 12(2014)2, s. 336-336.

¹⁸ J. Pulparampil, *Social role of Christianity in India: administrative structures of the Catholic Church and the Freedom of Religion Bill*, *Religion and Society* 27(1980)1, s. 21-53.

Ich wpływom ulegają poszczególni politycy, którzy wprowadzają w niektórych stanach kraju tzw. prawa przeciwko nawróceniom (anti-conversion laws)¹⁹.

Przemoc wobec chrześcijan wynika z odmiennej kultury, z którą fundamentaliści hinduscy nie mogą się pogodzić. Głoszona przez Kościół Ewangelia przemienia społeczeństwo. Głoszenie godności człowieka, jego niezbywalnych praw, walka o prawa dziecka, biednych, pariasów, sierot i wdów jest dla fundamentalistów nie do przyjęcia. Dlatego reagują przemocą, chcą zmusić Kościół do milczenia, zniszczyć lub ograniczyć jego działalność. Nie brakuje polityków, którzy uzurpują sobie prawo bycia obrońcami narodu indyjskiego. To właśnie oni odwołują się do hinduizmu i używają religii w sposób instrumentalny, siejąc wśród ludzi niewykształconych nienawiść do chrześcijan. Rosnący w siłę fundamentalizm hinduistyczny jest metodologicznie zaplanowaną akcją polityczną. Zdecydowana większość Hindusów wie bardzo mało na temat chrześcijaństwa²⁰. Nie zna naszych podstaw doktrynalnych, dlatego łatwo wierzy w fałszywe informacje na temat Kościoła i jego misji²¹.

Kościół wypełnia zleconą przez Chrystusa misję ewangelizacji świata. Dlatego proponuje wszystkim ludziom Dobrą Nowinę o Jezusie Chrystusie, jedynym Zbawicielu człowieka. Nikomu jednak nie narzuca siłą Ewangelii²².

Indie uchodzą, przynajmniej teoretycznie, za największe demokratyczne państwo świata. Tymczasem w tej niby demokracji tolerowany jest haniebny system kast. Teoretycznie prawo

¹⁹ E. Rodrigues, *Conscience, the locus of our being, and anti-conversion laws in India*, Maryknoll 2015; T. Siriyak, *Anti-Conversion Laws in India*, *Indian Church History Review* 41(2007)2, s. 126-141; Zenit (News agency Vatican City), *India's anti-conversion law made more difficult*, *National Catholic Register* 82(2006) 32, s. 6.

²⁰ K. Vellguth, *Inkulturation in Katechese, Liturgie und Bibelarbeit: das National Biblical Catechetical and Liturgical Center in Bangalore (Indien)*, *Zeitschrift für Missionswissenschaft und Religionswissenschaft* 98(2014)1, s. 117-126.

²¹ A. Akkara, *Church leads protests against anti-conversion law in India*, *National Catholic Register* 78(2002)45, s. 6.

²² *India's Bishops Demand Investigation Into Violence Against Christians*, *America* z dn. 21.01.2008, s. 8.

zabrania prześladowania również najbiedniejszych, dla których zarezerwowano nawet niektóre przywileje państwowe. Niemniej ludzie, którzy przejdą na chrześcijaństwo, owe przywileje tracą. Ów polityczny system nie ma nic wspólnego z demokracją, gdyż degraduje część społeczeństwa do poziomu obywateli, którzy nie posiadają faktycznie żadnych praw. Niestety demokratyczny świat nie chce dostrzec tego problemu, który dotyka większej liczby ludzi niż antysemityzm, rasizm czy homofonia. Kastowość jest prawdziwym przekleństwem dla Indii. Niestety ten nieludzki system zakorzenił się głęboko w sercach ludzi.

Hinduizm jest religią o bardzo skomplikowanej strukturze. Jest niewątpliwie religią polimorficzną. Stanowi ją wiele sekt i grup religijnych, bardzo zróżnicowanych wewnątrznie zarówno pod względem doktrynalnym jak i praktycznym. Pomimo znaczących różnic wszystkie ruchy uważają się za należące do hinduizmu ze względu na przyjmowane doktryny tejże religii. Hinduizm nie posiada jednego ośrodka, który czuwałby nad czystością wiary. Dlatego nie dziwi fakt, że wierni mają ogromną swobodę w wyznawaniu i głoszeniu doktryn, które oparte są na subiektywnych interpretacjach świętych pism.

Jedną z charakterystycznych cech współczesnego hinduizmu jest przedstawianie tej religii jako równej lub wyższej w stosunku do chrześcijaństwa²³. Taka tendencja widoczna jest w neohindu-

²³ Przykładem takiego myślenia są prace czołowego przedstawiciela współczesnego neo-hinduizmu S. Radhakrishnana z zwłaszcza jego książka *Eastern Religions and Western Thought*, London 1939. Zob. A. Barua, *Religion versus the religions: the dialectic of divine reality and human response in Karl Barth and Sarvepalli Radhakrishnan*, *Journal of Ecumenical Studies* 46(2011) 2, s. 163-182; R. N. Minor, *Sarvepalli Radhakrishnan and Religious Pluralism*, *Studia Missionalia*, 42(1993), s. 307-327; A. Sri, *QUOTES & QUIPS: This world is God fulfilled in outwardness*, *Hinduism Today* 39(2017) 4, s. 14-15; J. M. Outlar, *Sarvepalli Radhakrishnan on mystical experience and religion*, *Theological Research Exchange Network (TREN): Theses & Dissertations* 2011, s. 1-92; P. A. Schlip, *The Philosophy of Sarvepalli Radhakrishnan*, Delhi 1992.

izmie²⁴ od czasów Swami Vivekananda (1863-1902)²⁵, który uważany jest powszechnie za pierwszego misjonarza hinduistycznego na Zachodzie. Założył on w 1897 roku Misję Ramakrishna, która była zakonem mnichów, którym zlecono zadanie popularyzacji hinduizmu w Indiach i poza nimi²⁶. Misjonarze ci podjęli się na Zachodzie misji podkreślania pozornych podobieństw i zacierania różnic między naukami hinduistycznymi a teologią chrześcijańską.

Jedną z przyczyn przemocy wobec chrześcijan ze strony hinduizmu jest odmienna koncepcja Boga. Koncepcja Boga w hinduizmie oparta jest na trzech prawdach: prawie Karmy i doktrynie odradzania się, cykliczności czasu i historii oraz wieczności dusz i pierwotnej materii.

Według *Prawa Karmy*²⁷, każde działanie człowieka czy to w myśli, słowie czy czynach, pręcej czy później wyda owoce. Dobre uczynki przynoszą człowiekowi zasługę, która z kolei rodzi przyjemność i doświadczenie radości. Złe czyny rodzą winę, a ta z kolei wywołuje cierpienie i bolesne doświadczenie. Pozytywnych i negatywnych uczuć doświadczają tylko ci, którzy potrafią zjednoczyć duszę z ciałem. Hinduizm podkreśla, że owoce

²⁴ U. Harlass, *Another Neo-Hinduism?: The Reception of Theosophy in the South Indian Journal the Siddhanta Deepika*, *Journal of Hindu Studies*, 10(2017) 2, s. 164-186; E. L. Copeland, *Neo-Hinduism and secularism*, *Journal of Church and State* 9(1967) 2, s. 200-210; E. C. Dewick, *Rationalism, Neo-Hinduism, or Christianity*, *Modern Churchman* 43(1953) 2, s. 103-109; J. B. Edelmann, *The role of Hindu theology in the religion and science dialogue*, *Zygon: Journal of Religion & Science* 47(2012)3, s. 624-642.

²⁵ T. Green, *'The Spirit of the Vedānta': Occultism and Piety in Max Müller and Swami Vivekananda's Interpretation of Ramakrishna*, *Numen*, 64(2017) 2-3, s. 229-257; A. Maharaj, *Swami Vivekananda's Vedāntic Critique of Schopenhauer's Doctrine of the Will*, *Philosophy East and West*, 67(2017)4, s. 1191-1221; V. Jani, *Swami Vivekananda's Unpublished Transcription and Translation of the 'Tri-Madhu' Verses*, *Prabuddha Bharata*, 121(2016)10, s. 692-695; Y. Okamoto, *An Asian Religion Conference Imagined: Okakura Kakuzō, Oda Tokunō, Swami Vivekananda and Unwoven Religious Ties in Early Twentieth-Century Asia*, *Japanese Religions*, 41(2016)1-2, s. 1-24.

²⁶ G. Chemparathy, *Chrześcijaństwo w religijnym spotkaniu z hinduizmem: niektóre problemy we wzajemnym zrozumieniu*, w *Communio* 9(1989)4, s. 44-53.

²⁷ M. M. Yadlapati, *The problem with karma: a Levinasian critique and Christian-Hindu theological rehabilitation*, *Journal of Ecumenical Studies* 46(2011)2, s. 183-200.

naszych uczynków zbierać będziemy przede wszystkim w innej egzystencji. Dlatego głosi doktrynę wielokrotnego odradzania się (reinkarnacji). Reinkarnacja jest logicznym następstwem *Prawa Karmy*²⁸. Hinduizm głosi również odwieczne istnienie dusz ludzkich.

Druga prawda hinduizmu mówi o cykliczności czasu i historii²⁹. Hinduizm wierzy w okresowe powtarzanie się wydarzeń. Według tej religii świat kiedyś się skończy, ale po czasie rozkładu powstanie na nowo. Podobnie jak ciąg narodzin i śmierci wszystkich istot żywych. Nauka cykliczności związana jest w hinduizmie z teorią stopniowej degeneracji fizycznych, psychicznych i moralnych sił człowieka w ciągu czterech okresów świata (*yuga*), które wyznaczają trwanie każdego życia. Warto podkreślić, że w hinduizmie nie ma czegoś takiego jak jednorazowość istnienia, która obecna jest w judaizmie i chrześcijaństwie. W miejsce judeochrześcijańskiej Opatrzności Bożej znajdujemy w filozofii hinduistycznej quasi-wszechmocne *Prawo Karmy*, rządzące wydarzeniami we wszechświecie.

Trzecia prawda hinduizmu podkreśla wieczność dusz i pierwotnej materii. W filozofii tej dusze są wieczne i dlatego ich egzystencja nie jest w żadnym przypadku uzależniona od Boga. Zasadę tę myśliciele hinduistyczni stosują do materii, która ich zdaniem w swej pierwotnej formie, z której uformowane są ciała istot żywych i świat materialny, pojmowana jest jako wieczna³⁰.

Powyższe zasady hinduizmu rzutują na koncepcję Boga totalnie różną od chrześcijańskiej. Różnice w koncepcji ukazania Stwórcy są powodem prześladowań, których doświadczają chrześcijanie w krajach buddyjskich i hinduistycznych.

²⁸ M. Aktor, *Negotiating karma: penance in the classical Indian law books*, Oxford 2012; A. G. Alamu, *The concept of karma in Hinduism and Christianity: an appraisal*, *The Asia Journal of Theology* 23(2009)2, s. 244-265; A. Sharma, *On the Distinction Between Karma and Rebirth in Hinduism*, *Asian Philosophy* 6(1996)1, s. 29-35; J. B. Edelmann, *Seeing in Eternal Return: Hermeneutical Perspectives on Karma and Rebirth*, *Religions* 8(2017)11, s. 28-36.

²⁹ H. G. Coward, *Time in Hinduism*, *Hindu-Christian Studies Bulletin* 12(1999), s. 22-27.

³⁰ S. B. Veylanswami, *How Our Soul Matures*, *Hinduism Today* 28(2006)3, s. 10-11; J. Walser, *When Did Buddhism Become Anti-Brahmanical? The Case of the Missing Soul*, *Journal of the American Academy of Religion* 86(2018)1, s. 94-125.

Teologia chrześcijańska podkreśla wiarę w jednego Boga, który jest Wszechwiedzący, Wszechmocny, jest Miłością, Stwórcą, Odkupicielem, Zbawicielem i ostatecznym Celem człowieka. Tymczasem hinduizm wierzy w wielu bogów, a nie brakuje również gałęzi, które są ateistyczne. Bogowie hinduistyczni czczeni są najczęściej pod postaciami: Sziwy i Wiszny. Niektóre odłamy hinduizmu czczą moc Boga w kobiecej postaci Sakti jako Najwyższej Bogini³¹. Wspólną cechą hinduistycznej teologii jest fakt czci oddawanej Bogu jako „budowniczego wszechświata” (*karta*), co w językach europejskich wyraża się terminami odpowiadającymi określeniu „Stwórca” Termin „Stwórca” w teologii chrześcijańskiej odnosi się to bytu osobowego. Bóg jest Osobą, która powołuje do istnienia wszechświat, nie posługując się żadnymi uprzednio istniejącymi przyczynami materialnymi czy instrumentalnymi; mówi się że powołuje go do istnienia *ex nihilo*. W hinduizmie nie mamy na myśli żadnego sprawcy, który powołuje wszechświat do istnienia *ex nihilo*; mamy raczej na myśli tego który sprawia zaistnienie wszechświata, posługując się istniejącymi uprzednio wiecznymi przyczynami: duszami oraz pierwotną materią.

W przeciwieństwie do chrześcijaństwa, gdzie Bóg jest niezależny w swej stwórczej aktywności od wszelkich innych przyczyn i powołuje do życia istotę stworzoną w całości tak, że jej istnienie jest całkowicie od Niego zależne, hinduizm przedstawia Boga, który jest zależny od istniejących uprzednio dusz i materii, zwłaszcza od zasług i win. Hinduistyczni bogowie mają znane w chrześcijaństwie atrybuty, jak: wszechwiedza i wszechmoc, niemniej jednak terminy te stosują w bardziej ograniczonym zakresie niż chrześcijanie. Bogowie hinduizmu nie mogą dokonywać żadnych zmian w *Prawie Karmy*. Nazywa się co prawda bogów współczującymi, gdyż widzą cierpienia dusz w kolejnych etapach istnienia, ale nawet bogowie nie mogą tym cierpieniom zapobiec.

³¹ B. A. Amodio, *The Mahavidya (Great Lesson) of Sacred Transformation in Ten Mahesvari Icons of the Goddess: Secret Identities of Siva and the Goddess (Sakti) as One*, Journal of Indian Philosophy and Religion z dn. 16.12. 2011, s. 51-66.

W filozofii hinduistycznej znajdujemy naukę o wcieleniu (*avata-
tara*) Najwyższego Boga³² ale ma ona zupełnie inne znaczenie niż
w trynitologii chrześcijańskiej. W chrześcijaństwie Bóg ma tylko
jedno wcielenie. W hinduizmie istnieje mnogość wcieleń Boga.
Najczęściej mówi się o dziesięciu wcieleniach³³: są tu wcielenia
ludzkie, teriomorficzne, jedno wcielenie pół-człowiecze i jedno
pół-lwa. Wcielenia te ze względu na doktrynę cykliczności czasu
i historii powtarzają się w każdym z cyklów. Tak więc mamy do
czynienia z niezliczoną ilością boskich wcieleń. W chrześcijaństwie
do zbawienia rodzaju ludzkiego wystarczyło jedno wcielenie Boga
w Jezusie Chrystusie. W klasycznym hinduizmie wszystkie wciele-
nia nie mają związku ze zgładzeniem grzechów i nie wiąże się tam
grzechu z obrazą Boga. Nawet stan hinduistycznego szczęścia nie
ma związku z Bogiem. Dopiero w późniejszych szkołach znajdu-
jemy koncepcję stanu uwolnienia, która wiąże hinduizm z Bogiem.

Koncepcja Boga w chrześcijaństwie i hinduizmie tylko pozor-
nie jest podobna. Poważna analiza odsłania jednak ogromne róż-
nice każdej z religii. Różnice te są powodem dla których więk-
szość hinduistyczna prześladowuje chrześcijan i stosuje wobec nich
przemoc.

3. Przemoc wobec chrześcijan w państwach komunistycznych

Od szesnastu lat na pierwszym miejscu w rankingu krajów
prześladujących chrześcijan prym wiedzie komunistyczna Ko-
rea Północna³⁴. Korea Północna jest jedynym niemuzułmańskim
krajem figurującym w czołowej dziesiątce krajów najdotkli-
wiej prześladowających chrześcijan. Prześladowania nasiliły się po
śmierci tamtejszego dyktatora Kim Ir Sena, który uznany został

³² K. K. Fancher, *India's Myths and Symbols through the Oral Tradition. Fulbright-Hays Summer Seminars Abroad, 1998 (India)*, New Delhi 1998.

³³ Zwykle wymienia się następujących dziesięć wcieleń Najwyższego Boga Wiszny: Ryba, Żółw, Dzik, Człowiek-Lew, Karzeł, Rama z Toporem, Rama, Kriszna, Budda i Kalkin. Istnieją również inne wyliczenia, w których liczba wcieleń jest większa. Zob. P. V. Kane, *History of Dharmasastra*, t. V, Poona 1962, s. 992-999.

³⁴ D. Aikman, *The Worldwide Attack on Christians*, Commentary 2(2012), s. 37-41.

pośmiertnie przez komunistyczny reżim za bóstwo. Wyznawanie jakiegokolwiek religii traktowane jest jako atak na komunistyczne zasady państwa³⁵.

Przemoc wobec chrześcijan w Korei Północnej dotknęła co najmniej trzysta tysięcy ludzi, z których około siedemdziesiąt tysięcy przebywa w tamtejszych obozach pracy. Ludzi przyznających się do Chrystusa zamyka się w więzieniach i obozach pracy, torturuje się oraz wykonuje się na nich karę śmierci. Zabronione są wszelkie modlitwy i posiadanie Pisma Świętego. Rodziny ukaranych pozbawiane są możliwości edukacji, zatrudnienia, leczenia i dostępu do żywności. Rodzice ukrywają swoją wiarę przed dziećmi³⁶.

W Korei Północnej praktykowany jest podział klasowy (*song-bun*), a każdemu Koreańczykowi przydziela się rangi o fundamentalnym znaczeniu dla ich miejsca w społeczeństwie. Chrześcijaństwo w tym komunistycznym systemie mają rangę „klasa wroga”

Przemoc wobec chrześcijan praktykowana jest w Chinach. Co prawda nastąpiła w ostatnim czasie pewna liberalizacja podejścia do wyznawców Chrystusa, ale nie ma pełnej wolności praktyk religijnych, a duchowni dalej są aresztowani. Od blisko wieku nielegalnie działa w Chińskiej Republice Ludowej Kościół katolicki wierny papieżowi i legalny podporządkowany partii komunistycznej³⁷. Rzymscy katolicy z racji na związki ze Stolicą Apostolską są najbardziej prześladowani³⁸.

Krajem stosującym przemoc jest również komunistyczny Wietnam. Od pół wieku reżim zwalcza wszelkimi możliwymi sposobami chrześcijaństwo. Komuniści konfiskują majątki, wtrącają do więzień, napadają na zgromadzenia modlitewne i niszczą miejsca kultu. Podobnie jak w Korei Północnej ludzie wierzący tracą dostęp do pracy, szkoły i publicznej opieki zdrowotnej. Na porządku dziennym jest przemoc milicji, cenzura i brak wolności słowa³⁹.

³⁵ F. R. Wolf, *Inexcusable Silence*, Christianity Today z dn. 04.09.2000, s. 104-105.

³⁶ A. Finch, *The 'blood of the martyrs' and the growth of Catholicism in late Chosŏn Korea*, Historical Research 9(2015), s. 674-692.

³⁷ *No-cult zone*, Economist z dn. 30.08.2014, s. 40.

³⁸ Yu Jie, *China's christian future*, First Things: A Monthly Journal of Religion & Public Life 8-9(2016), s. 49-54.

³⁹ *Activists rap Vietnam over religious persecution*, The Christian Century z dn. 17.09.2009, s. 17; *Confidence tricks*, Economist z dn. 22.06.2013, s. 45-46.

Podsumowanie

Według danych organizacji *Open Doors*, która publikuje „Światowy Indeks Prześladowań” w 2017 roku na 2,48 miliarda chrześcijan na świecie 215 milionów (czyli 1 na 12) doświadczyło prześladowań. Światowy Indeks Prześladowań jest rankingiem 50 państw zamieszkanym przez ok. 4,8 miliarda ludzi, w których sytuacja chrześcijan jest najtrudniejsza. Żyje ich tam ok. 650 milionów (stanowiąc 13 proc. miejscowej ludności), z których ponad 215 mln podlega szczególnie silnym prześladowaniom.

Przemoc wobec chrześcijan na całym świecie to nie tylko rzeczywistość w krajach arabskich, ale także realia krajów komunistycznych, hinduistycznych i buddaistycznych. Niestety prześladowania uczniów Chrystusa są konsekwentnie przemilczane przez media, a wzmianki o zbrodniach islamistów, komunistów, buddystów czy hinduistów dokonywanych na chrześcijanach spotykają się z historycznymi reakcjami politycznie poprawnej lewicy. Zadaniem chrześcijan jest przełamanie zmyślenia i dopominanie się o ochronę doświadczających przemocy chrześcijan.

Nota o autorze: Jarosław M. Lipniak: urodzony w 1973 roku w Oławie, prezbiter Diecezji Świdnickiej, doktor habilitowany teologii dogmatycznej, Redaktor Naczelny Międzynarodowego Przeglądu Teologicznego „Communio”, Kierownik Katedry Ekumenizmu i Dialogu Międzykulturowego Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, Prezes Dolnośląskiego Instytutu Dialogu i Tolerancji, przedstawiciel Biskupa Świdnickiego do spraw Ekumenizmu i Dialogu Międzyreligijnego.

Streszczenie

Przemoc antychrześcijańska

Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie przemocy antychrześcijańskiej, której doświadczają uczniowie Chrystusa ze strony islamu, buddyzmu, hinduizmu i komunizmu.

W powszechnym mniemaniu prześladowania chrześcijan to sprawa bardzo dalekiej przeszłości. Tymczasem setki milionów wyznawców Jezusa z Nazaretu na co dzień cierpi różnego rodzaju ograniczenia wolności religijnej, zamykani są w więzieniach, torturowani, upokarzani i mordowani.

Chrześcijaństwo jest obecnie najbardziej prześladowaną religią na świecie. Według danych organizacji *Open Doors*, która publikuje „Światowy Indeks Prześladowań” w 2017 roku na 2,48 miliarda chrześcijan na świecie 215 milionów (czyli 1 na 12) doświadczyło prześladowań. *Światowy Indeks Prześladowań* jest rankingiem 50 państw zamieszkałych przez ok. 4,8 miliarda ludzi, w których sytuacja chrześcijan jest najtrudniejsza. Żyje ich tam ok. 650 milionów (stanowiąc 13 proc. miejscowej ludności), z których ponad 215 mln podlega szczególnie silnym prześladowaniom.

W wielu miejscach naszej planety szerzy się przemoc skierowana przeciwko chrześcijanom. Zasługuje ona na potępienie tak, jak antysemityzm, czy fobia antyislamska. Jedną z przyczyn chrystianofobii jest z całą pewnością wielokulturowość. W jej imię stara się wyrzucić z życia publicznego to wszystko, co może przypominać o Chrystusie. Przeróżające jest jednak to, że informacje o przemocy wobec chrześcijan nie znajdują zainteresowania środków społecznego przekazu, w tym również katolickich. Mass media przyzwyczyły nas do informowania o różnego rodzaju grzechach popełnianych przez członków Kościoła, ale mają alergię na pisanie o chrześcijanach, jako ofiarach przemocy. Obojętność i swoistego rodzaju zmo-wa milczenia to grzech, w który popadają również chrześcijańscy hierarchowie. Żyjemy w czasach szczególnej czujności strażników tolerancji i równości. Wyostrzają im się zmysły, wyczula węch i słuch, wznoszą głowy, pilnie wypatrując wroga – chrześcijan.

Słowa kluczowe: przemoc, chrystianofobia, prześladowania, Kościół, chrześcijaństwo, cierpienie, islam, buddyzm, hinduizm, komunizm

Summary

Anti-Christian violence

The purpose of this article is to show the anti-Christian violence experienced by Christ's disciples on the part of Islam, Buddhism, Hinduism and communism.

It's commonly thought that persecution of Christians is a matter of a very distant past. Meanwhile, hundreds of millions of followers of Jesus of Nazareth suffer from various types of restrictions on religious freedom every day, they are imprisoned, tortured, humiliated and murdered. Christianity is currently the most persecuted religion in the world. According to the data of the Open Doors organization, which publishes an annual World Watch List, in 2017 for 2.48 billion Christians in the world, 215 million (or 1 of 12) experienced persecution. The World Watch List is a ranking of 50 countries inhabited by about 4.8 billion people, in which the situation of Christians is the most difficult. Around 650 million of them live there (representing 13% of the local population), of which over 215 million are subject to particularly strong persecution. In many places on our planet, violence against Christians is spreading. It deserves condemnation, just like anti-Semitism or anti-Islamic phobia. One of the reasons of Christianophobia is certainly multiculturalism. In its name, it is aimed to get out of public life everything that can remind you of Christ. It is horrifying, however, that information about violence against Christians do not find interest of the media, including Catholic media. Mass media have accustomed us to inform about the various sins committed by members of the Church, but they have an allergy to writing about Christians as victims of violence. Indifference and a kind of conspiracy of silence is a sin that the Christian hierarchs also fall into. We live in a time of special vigilance of the guards of tolerance and equality. They sharpen their senses, their smell and hearing become more sensitive, they raise their heads, diligently look for the enemy - the Christians.

Keywords: violence, Christianophobia, persecution, Church, Christianity, suffering, Islam, Buddhism, Hinduism, communism

Bibliografia

- Activists rap Vietnam over religious persecution*, The Christian Century z dn. 17.09.2009, s. 17.
- Ahmed N., *Islamophobia and Antisemitism*, European Judaism 37(2004)1, s. 124-127.
- Aikman D., *The Worldwide Attack on Christians*, Commentary 2(2012), s. 37-41.
- Akkara A., *Church leads protests against anti-conversion law in India*, National Catholic Register 78(2002)45, s. 6.
- Aktor M., *Negotiating karma: penance in the classical Indian law books*, Oxford 2012.
- Alamu A. G., *The concept of karma in Hinduism and Christianity: an appraisal*, The Asia Journal of Theology 23(2009)2, s. 244-265.
- Alder K., *Making 'Ethical Hindus': Sanskrit Traditions, Oral Performance, and Hindu Nationalism in Contemporary India*, Religions of South Asia 11(2017)1, s. 53-71.
- Ali A. H., *The rise of Christophobia*, Newsweek z dn. 13.02.2012, s. 28-35.
- Amodio B. A., *The Mahavidya (Great Lesson) of Sacred Transformation in Ten Mahesvari Icons of the Goddess: Secret Identities of Siva and the Goddess (Sakti) as One*, Journal of Indian Philosophy and Religion z dn. 16.12. 2011, s. 51-66.
- Azumah J. A., *Challenging radical Islam: John A. Azumah explains Islam's relation to terrorism and violence*, First Things 249(2015)1, s. 33-37.
- Barua A., *Religion versus the religions: the dialectec of divine reality and human response in Karl Barth and Sarvepalli Radhakrishnan*, Journal of Ecumenical Studies 46(2011) 2, s. 163-182.
- Bashīr K. K., *Contextual Semantics in al-Ṭabrisī's Tafṣīr majma' al-bayān*, Journal of Qur'anic Studies 14(2012)2, s. 174-205.
- Beverley J. A., *Is ISLAM a religion of peace?*, Christianity Today z dn. 07.01.2002, s. 32-42.
- Bijlefeld W. A., *The Muslim World: hundred years of continuity and change*, The Muslim World, z dn. 04.10. 2010, s. 539-544.
- Cesari J., *The Nationalist Origins of Political Islam*, Current History 1(2017), s. 31-34.
- Chapman C., *Christian Responses to Islamism and Violence in the Name of Islam*, Transformation 34(2017)2, s. 115-130.
- Chaturvedi A., *Liberalization, Hindu Nationalism and the State: A Biography of Gujerat*, Political Studies Review 12(2014)2, s. 336-336.

- Chemparathy G., *Chrześcijaństwo w religijnym spotkaniu z hinduizmem: niektóre problemy we wzajemnym zrozumieniu*, w *Communio* 9(1989)4, s. 44-53.
- Confidence tricks*, *Economist* z dn. 22.06.2013, s. 45-46.
- Cook J., *Papal Visit to Israel Takes Place Amid Increasing Violence Against Christians*, *Washington Report on Middle East Affairs* 33(2014)5, s. 20-21.
- Cooper D. E., *Buddhism, conflict and violence in modern Sri Lanka*, London – New York 2006.
- Copeland E. L., *Neo-Hinduism and secularism*, *Journal of Church and State* 9(1967) 2, s. 200-210.
- Coward H. G., *Time in Hinduism*, *Hindu-Christian Studies Bulletin* 12(1999), s. 22-27.
- Dallh M., *The Muslim world: a historical biography*, *The Muslim World*, z dn. 04.10. 2010, s. 424-430.
- Dewick E. C., *Rationalism, Neo-Hinduism, or Christianity*, *Modern Churchman* 43(1953) 2, s. 103-109.
- Edelmann J. B., *Seeing in Eternal Return: Hermeneutical Perspectives on Karma and Rebirth*, *Religions* 8(2017)11, s. 28-36.
- Edelmann J. B., *The role of Hindu theology in the religion and science dialogue*, *Zygon: Journal of Religion & Science* 47(2012)3, s. 624-642.
- Egypt: Threat a Second Revolution Mounts After Violence Against Coptic Christians* *International Business Times* z dn. 11.10.2011, s. 1.
- Ejembi G. U., *Boko Haram: una crisi moderna in Nigeria*, *La Civiltà Cattolica* z dn. 09.07.2016, s. 47-63.
- Fancher K. K., *India's Myths and Symbols through the Oral Tradition. Fulbright-Hays Summer Seminars Abroad, 1998 (India)*, New Delhi 1998.
- Finch A., *The 'blood of the martyrs' and the growth of Catholicism in late Chosŏn Korea*, *Historical Research* 9(2015), s. 674-692.
- Gallagher P., *What dialogue with Islam adds to Christianity: reflections on the thought of Benedict XVI*, *The Downside Review* 126(2008) 444, s. 219-227.
- George M. C. (red.), *Centenary of the Catholic Church in North-East India 1890-1990*, Shillong 1990.
- Gillberg C., *Warriors of Buddhism: Buddhism and Violence as Seen from a Vajrayana Tibetan Buddhist Perspective*, *Scripta Instituti Donneriani Aboensis* 19(2006), s. 77-92.
- Gravers M., *Anti-Muslim Buddhist nationalism in Burma and Sri Lanka: religious violence and globalized imaginaries of endangered identities*, *Contemporary Buddhism* 16(2015)1, s. 1-27.

- Green T., *'The Spirit of the Vedānta': Occultism and Piety in Max Müller and Swami Vivekananda's Interpretation of Ramakrishna*, *Numen*, 64(2017) 2-3, s. 229-257.
- Hansen G., *Hindu Nationalism and the Indian Church: Towards an Ecclesiology in Conversation with Martin Luther*, *Lutheran Quarterly* 29(2015) 3, s. 360-362.
- Harlass U., *Another Neo-Hinduism?: The Reception of Theosophy in the South Indian Journal the Siddhanta Deepika*, *Journal of Hindu Studies*, 10(2017) 2, s. 164-186.
- Hashas M., *Tareq Oubrou's Geotheology: Shari'ah of the Minority and the Secularization of Islamic Theology in the European Context*, *Journal of Muslim Minority Affairs* 34(2014)4, s. 365-385.
- Heneghan T., *French bishops pledge dialogue with Islam*, *The Tablet*, z dn. 17.09.2007, s. 3.
- Hodge J., *Terrorism's answer to modernity's cultural crisis: re-sacralising violence in the name of jihadist totalitarianism*, *Modern Theology* 32(2016)2, s. 231-258.
- Howard T. A., *The dangers of Hindu Nationalism*, *First Things* 261(2016), s. 35-40.
- Hubers J., *Samuel Zwemer and the challenge of Islam: from polemic to a hint of dialogue*, *International Bulletin of Missionary Research* 28(2004)3, s. 117-121.
- India's Bishops Demand Investigation Into Violence Against Christians*, *America* z dn. 21.01.2008, s. 8.
- Jani V., *Swami Vivekananda's Unpublished Transcription and Translation of the 'Tri-Madhu' Verses*, *Prabuddha Bharata*, 121(2016)10, s. 692-695.
- John Paul II, *Iraq situation must be resolved by dialogue*, *L'Osservatore Romano*, 11.02.1998, s. 1.
- Joseph M. F., *Indictment of caste consciousness in the roman Catholic Church in India in Bama's „Karukku”*, *Research Horizons* 4(2014), s. 95-99.
- Kane P. V., *History of Dharmasastra*, t. V, Poona 1962.
- Kereszty R. A., *The word of God: a Catholic perspective in dialogue with Judaism and Islam*, *Communio* 28(2001)3, s. 568-580.
- Li D., *Jihad in a World of Sovereigns: Law, Violence, and Islam in the Bosnia Crisis*, *Law & Social Inquiry* 41(2016)2, s. 371-401.
- Lipniak J. M., *Chrystianofobia, czyli owoce tzw. wielokulturowości*, w: *Ku cywilizacji miłości. Pokłosie IX Dolnośląskiego Festiwalu Nauki na Papieskim Wydziale Teologicznym 14-21 września 2006 roku*, red. W. Wenz, Wrocław 2006, s. 72-80.

- Maharaj A., *Swami Vivekananda's Vedāntic Critique of Schopenhauer's Doctrine of the Will*, *Philosophy East and West*, 67(2017)4, s. 1191-1221.
- Marcos S., *Lecturas alternativas del Corán: hacia una hermenéutica feminista del Islam*, *Revista Académica para el Estudio de las Religiones* 4(2002), s. 51-66.
- Marshall D., *Revisionist Koran Hermeneutics in Contemporary Turkish University Theology: Rethinking Islam – Felix Körner*, *Reviews in Religion & Theology*. 13(2006)3, s. 397-399.
- McNamara P. H., *Size and Structures of the Catholic Church in India*, *Sociological Analysis* 44(1983)4, s. 363-365.
- Minor R. N., *Sarvepalli Radhakrishnan and Religious Pluralism*, *Studia Missionalia*, 42(1993), s. 307-327.
- Miqdad M. I., *Islam and the Rejection of Violence*, *Palestine-Israel Journal of Politics, Economics & Culture* 21(2015)4, s. 33-39.
- Mohammed K., *When the victims are not so innocent: extremist Muslim activity in Western bloc countries*, *Cross Currents* 65(2015)3, s. 380-391.
- Nazir – Ali M. J., *The suffering body: responding to the persecution of Christians*, *Ecclesiology* 5(2009)2, s. 250-254.
- No-cult zone*, *Economist* z dn. 30.08.2014, s. 40.
- Nzwilii F., *Kenyan Christians alarmed by increased persecution from militants in region*, *The Christian Century* 132(2015)1, s.18.
- Okamoto Y., *An Asian Religion Conference Imagined: Okakura Kakuzō, Oda Tokunō, Swami Vivekananda and Unwoven Religious Ties in Early Twentieth-Century Asia*, *Japanese Religions*, 41(2016)1-2, s. 1-24.
- Outlar J. M., *Sarvepalli Radhakrishnan on mystical experience and religion*, *Theological Research Exchange Network (TREN): Theses & Dissertations* 2011, s. 1-92.
- Polk P., *John Paul II reprimands Bush over Iraq*, *The Tablet* z dn. 12.06.2004, s. 32-33.
- Powe A., *Egyptian Violence Escalates Against Christians*, *Human Events* z dn. 17.10.2011, s. 7.
- Pratt D., *The Vatican in dialogue with Islam: inclusion and engagement*, *Islam & Christian-Muslim Relations* 21(2010)3, s. 245-262.
- Prayer M., *Mahatma Gandhi and Nationalist India as Seen by the Catholic Church 1920–1948*, *Journal for Cultural Research* 16(2012)4, s. 371-392.
- Presler T., *A Toll on the Soul: Costs of Persecution among Pakistan's Christians*, *International Bulletin of Missionary Research* 39(2015)2, s. 72-77.

- Pulparampil J., *Social role of Christianity in India: administrative structures of the Catholic Church and the Freedom of Religion Bill*, Religion and Society 27(1980)1, s. 21-53.
- Radhakrishnana S., *Eastern Religions and Western Thought*, London 1939.
- Rodrigues E., *Conscience, the locus of our being, and anti-conversion laws in India*, Maryknoll 2015.
- Rowe M., *Death and social order in Tokugawa Japan: Buddhism, anti-Christianity, and the danka system*, Journal of the American Academy of Religion 77(2009)1, s. 160-162.
- Sadat J., *Religion and world peace: A Muslim's view*, Journal of Ecumenical Studies 34(1997)3, s. 456-461.
- Salenson C., *The dialogue with Islam*, Cistercian Studies Quarterly 47(2012)2, s. 213-227.
- Schlip P. A., *The Philosophy of Sarvepalli Radhakrishnan*, Delhi 1992.
- Schlorff S., *Missiological models in ministry to Muslims*, Upper Darby, PA: Middle East Resources 2006.
- Schlorff S., *The Translational Model for Mission in Resistant Muslim Society: A Critique and an Alternative*, Missiology, 28(2000)3, s. 305-328.
- Schlorff S., *Theological and Apologetical Dimensions of Muslim Evangelism*, Westminster Theological Journal 42(1980)2, s. 338.
- Secular and Feminist Critiques of the Qur'an: Anti-Hermeneutics as Liberation?*, Journal of Feminist Studies in Religion (Indiana University Press), 32(2016)2, s. 111-121.
- Sharma A., *On the Distinction Between Karma and Rebirth in Hinduism*, Asian Philosophy 6(1996)1, s. 29-35.
- Siriyak T., *Anti-Conversion Laws in India*, Indian Church History Review 41(2007)2, s. 126-141.
- Smith J. I., *Christian Missionary Views of Islam in the Nineteenth and Twentieth Centuries*, Islam and Christian-Muslim Relations 9(1988)3, s. 357-373.
- Spencer H., *Islam and the Gospel of God*, Madras 1956; M. Z. Ullah, *Islamic Concept of God*, London 1984.
- Sri A., *QUOTES & QUIPS: This world is God fulfilled in outwardness*, Hinduism Today 39(2017) 4, s. 14-15.
- Toppo T. P., *Catholic education and the church's concern for the marginalized: a view from India*, Springer 2007.
- Toroczkai C. I., *Christianophobia: A Faith under Attack*, Revista Teologica 23(2013)2, s. 274-275.
- Vadakel S., *The Oriental Catholic Churches in India and the 'Autonomous' Status*, Christian Orient 11(1990)1, s. 47-52.

- Vandoodewaard W., *The Necessity of Theology and Practice in Islamic Studies*, Christian Higher Education 4(2005)3, s. 211-230.
- Vellguth K., *Inkulturation in Katechese, Liturgie und Bibelarbeit: das National Biblical Catechetical and Liturgical Center in Bangalore (Indien)*, Zeitschrift für Missionswissenschaft und Religionswissenschaft 98(2014)1, s. 117-126.
- Veylanswami S. B., *How Our Soul Matures*, Hinduism Today 28(2006)3, s. 10-11.
- Waldenfels H., *Dreimal katholische Kirche in Indien*, Stimmen der Zeit 230(2012)7, s. 447-458.
- Walser J., *When Did Buddhism Become Anti-Brahmanical? The Case of the Missing Soul*, Journal of the American Academy of Religion 86(2018)1, s. 94-125.
- Wolf F. R., *Inexcusable Silence*, Christianity Today z dn. 04.09. 2000, s. 104-105.
- Yadlapati M. M., *The problem with karma: a Levinasian critique and Christian-Hindu theological rehabilitation*, Journal of Ecumenical Studies 46(2011)2, s. 183-200.
- Yu Jie, *China's christian future*, First Things: A Monthly Journal of Religion & Public Life 8-9(2016), s. 49-54.
- Zenit (News agency Vatican City), *India's anti-conversion law made more difficult*, National Catholic Register 82(2006) 32, s. 6.
- Zwemer S. M., *The Muslim Doctrines of God: An Essay on the character of Allah According to the Koran*, New York 1905.